

Dni Otwarte Żuławskich Zabytków 2024

22 - 23 czerwca

Już po raz jedenasty zapraszamy Państwa do udziału w Dniach Otwartych Żuławskich Zabytków.

W dniach 22-23 czerwca zapraszamy wszystkich zainteresowanych do udziału w niezwykłej podróży po historii i tradycji delty Wisły. Na kolejnych stronach prezentujemy listę zabytków i miejsc, które zostaną udostępnione przez właścicieli do zwiedzania.

Przypominamy jednocześnie, że zdecydowana większość tych miejsc to nie są muzea, stale otwarte dla zwiedzających. Obiekty te są udostępnione dzięki uprzejmości gospodarzy i osób nimi zarządzających. Prosimy zatem o stosowanie się do zasad zwiedzania przez nich ustalonych.

Szczegółowych informacji udziela:
Żuławski Park Historyczny,
ul. Kopernika 17, 82-100 Nowy Dwór Gdański,

tel. +48 55 2475733, e-mail: biuro@zph.org.pl
koordynator: Anna Krakowska, tel. 500 283 592

Organizatorem Dni Otwartych Żuławskich Zabytków 2024
jest Stowarzyszenie Miłośników Nowego Dworu Gdańskiego - Klub Nowodworski



DOMY ŻUŁAWSKIE

LP	Adres	Obiekt	Termin i godziny	Informacje/kontakt
1	Drewnica ul. Wierzbowa 13 Schonbaum Chmielove	<p>Schonbaum Chmielove to gospodarstwo z początków XIX wieku, a ostatnie rozważania wskazują, że nawet starsze. Dom jest jednym z nielicznych domów typu „guburskiego”, który ocalał, a w całej Polsce też ich nie ma za wiele.</p> <p>W cenie biletu wstępu (15 zł) jest lemoniada; smak do wyboru. Podczas zwiedzania można będzie zobaczyć wyremontowany dom, odbudowaną stodołę, spichlerz i stary sad. Domu nie będzie można zwiedzać w całości, ale będzie można do niego zajrzeć, a także - odpocząć w obejściu starego gospodarstwa, czy też spróbować tart pieczonych na mące z Schonbaum Chmielove.</p> <p>Gospodarze w strefie relaksu przy stawie chętnie opowiedzą o procesie remontu domu oraz historii dawnych mieszkańców, a także zaprezentują znaleziska z gospodarstwa w przygotowanym mini muzeum.</p> <p>Otwarty będzie również wiejski Farmer Concept Store, gdzie można zakupić produkty, jakie ręcznie są wykonywane w gospodarstwie: mąkę z płaskurki i orkisz, olej konopny, ziółka i herbatki, mydła, hydrolaty, olejki do ciała i kule kąpielowe oraz wiele więcej. Będzie też można zakupić pyszny, świeży chleb na zakwasie ze zbóż z gospodarstwa oraz maselko konopne. Gospodarze proszą o wcześniejszą rezerwację chlebów poprzez zakup w sklepie internetowym z odbiorem w gospodarstwie; zamówienia należy złożyć do 17 czerwca.</p>	sobota godz. 12.00-18.00 niedziela godz. 12.00-15.00	Joanna i Jacek Chmielowie www.schonbaum.pl www.facebook.com/schonbaumchmielove
2	Marynowy ul. Podcieniowa 19	<p>Dom podcieniowy w Marynowach to jeden z najcenniejszych zabytków tego typu na Żuławach. Wybudowany został w 1803 roku dla Johana Jacoba Zimera. Jego budowniczym był najślynniejszy żuławski architekt tamtych czasów Peter Loewen. Informacje o obu osobach widoczne są na nadprożu i belce oczepowej wystawki. Dom zachwyca nie tylko swoimi rozmiarami, ale klasycystycznymi zdobieniami słupów i drzwi oraz piękną główną sienią.</p> <p>O historii domu, dawnych mieszkańcach, remotach oraz pomysły na niego opowiedzą jego właścicielki Jadwiga Grądkowska- Sawicka i Zofia Krupińska.</p> <p>Dom będzie można zwiedzać w sobotę i niedzielę w godz. 9:00 - 16:00. Orowadzania z przewodnikiem odbywać się będą w o 10:00, 13:00, 15:00.</p>	sobota i niedziela godz. 9.00 - 16.00 zwiedzanie z przewodnikiem sobota i niedziela godz. 10.00, 13.00, 15.00	Zofia Krupińska tel. 509 756 893
3	Mikoszewo	<p>Dom podcieniowy powstał około 1800 roku. Był częścią zagrody olęderskiej typu Langhof. O czasie powstania zabytku świadczą charakterystyczne dla tamtego okresu ażurowe, laubzekinowe zdobienia szczytów dachu, widoczne na historycznych fotografiach, „loewenowskie” dekoracje stolarki okiennej oraz reliefy w obrębie opasek okiennych, a także gzymsów i fryzów podokapowych. Budynek po gruntownym remoncie. W przeprowadzonych pracach zastosowano wiele nowatorskich rozwiązań.</p> <p>Właściciele zapraszają w sobotę na: - zwiedzanie domu w godzinach 11.00, 13.00 i 15.00 - warsztaty ceramiczne dla dzieci - lepienie kominków zapachowych w kształcie domu podcieniowego. Warsztaty poprowadzi - Jaskółka. Mobilne Studio Kreatywne. Koszt 50 zł/dziecko. Godziny 11:00- 14:00. Zapisy sms : tel. 666 854 366</p>	sobota zwiedzanie domu: 11.00, 13.00 i 15.00 warsztaty: 11.00-14.00	Katarzyna i Michał Pielaszkiewicz kpielaszkiewicz@mica.com.pl tel. 666 854 366

4	Miłocin 8	Dom podcieniowy wybudowany w 1731 roku. Na początku XIX wieku drewniane ściany domu zostały zastąpione murywanymi z cegły i otynkowanymi. W latach 2010-2011 budynek przeszedł gruntowny remont. W 2017 roku w pomieszczeniach zabytkowego domu przeprowadzono prace renowacyjne i remontowe, wykonano także prace związane z zagospodarowaniem i urządzeniem terenu. W domu można będzie obejrzeć wystawę pt. " Żuławy Gdańskie z XVII wieku", czyli wystawę strojów żuławskich z wesela żuławskiego. Oprawdanie po domu odbędzie się w określonych godzinach - przewodnikiem będzie pan Arkadiusz Ciszewski.	niedziela godz. 10.00, 12.00 i 14.00	Żuławski Ośrodek Kultury i Sportu w Cedrach Wielkich Łukasza Żarna
5	Trutnowy ul. Podcieniowa 7	22 czerwca zapraszamy na IX Jarmark Żuławski. W programie: - zwiedzanie z przewodnikiem wewnątrz domu oraz stałych ekspozycji o godz. 10.00, 12.00, 14.00 i 16.00 - warsztaty dla dzieci i dorosłych (bezpłatnie) - stoiska z rękodziełem, ceramiką, biżuterią, ekologiczną żywnością, żuławskimi miodami, książkami - kawiarenka z żuławskimi daniami i domowymi słodkościami. 23 czerwca o godz. 12 i 14 możliwość zwiedzania tylko dla grup, które wcześniej zgłoszą się telefonicznie lub emailiem.	sobota i niedziela	Elżbieta Skirmuntt-Kufel prezes Stowarzyszenia "Żuławy Gdańskie" e.kufel@wp.pl tel. 693 701 681
6	Żelichowo 31A	Dom podcieniowy Gospoda Mały Holender - gospoda mieści się w domu podcieniowymz XVIII w., przeniesionym z miejscowości Jelonki. W zabytkowym wnętrzu można spróbować wyjątkowych dań inspirowanych historią i lokalnymi produktami. W menu m.in. zupa klopsowa wg przepisu mennonickiej rodziny Andres, dawnych mieszkańców wsi oraz babka ziemniaczana z boczkiem, którą na Żuławy przynieśli powojenni osadnicy ze wschodu. Gospoda serwuje również regionalne sery i legendarny Machandel - wódkę jałowcówkę, dawniej produkowaną przez mennonicką rodzinę Stobbe, zamieszkującą Nowy Dwór Gdański. W sobotę Mały Holender zaprasza pół godziny przed otwarciem Gospody, tj. o godzinie 11.30 na słodki poczęstunek i opowieść o domu wraz z krótkim wprowadzeniem po jego wnętrzu.	godziny otwarcia Gospody: sobota - niedziela 12.00 - 20.00 poczęstunek i opowieść o domu: sobota godz. 11.30	Marek i Jacek Opitz www.malyholender.pl

KOŚCIOŁY

LP	Adres	Obiekt	Informacje/kontakt	
7	Boręty	W położonych na Żuławach Malborskich Borętach będzie istniała możliwość zobaczenia dwóch zabytkowych kościołów. Pierwszy z nich to wzniesiona w XIV wieku gotycka świątynia. Niestety w pierwotnym kształcie nie przetrwała ona do naszych czasów. W 1945 roku strawił ją pożar i nie została nigdy odbudowana. Dzisiaj możemy oglądać jedynie zachowaną trwale ruinę. W kruchcie warto zwrócić uwagę na kilka zachowanych płyt nagrobnych pochodzących z XIX w. i żeliwne krzyże. Drugi kościół należał przed 1945 roku do żyjących we wsi i okolicach ewangelików. Wzniesiony został w charakterystycznej dla żuławskich kościołów konstrukcji ryglowej w 1842 roku. Obecnie jest siedzibą parafii rzymskokatolickiej pw. św. Katarzyny Męczennicy. Będzie można go zwiedzać po niedzielnej mszy, w godz. 12:30 - 13:30. W środku warto spojrzeć na metalowe pitafla znajdujące się na bocznych ścianach, czy pochodzący z XVIII w. prospekt organowy.	ruiny gotyckiego kościoła dostępne w sobotę i niedzielę przez cały dzień zwiedzanie kościoła pw. św. Katarzyny Męczennicy niedziela godz. 12.30 - 13.30	Proboszcz Roman Cielas tel. 721 611 242

8	Koźliny 53	Kościół pw. Matki Boskiej Różańcowej to gotycko-barokowy murowany z cegły budynek wzniesiony w połowie XIV wieku. Od drugiej połowy XVI wieku do 1945 roku kościół był świątynią ewangelicką.	niedziela godz. 13.30 - 14.30	Proboszcz Michał Ratajski tel. 602 557 865 parafia@parafiakoźliny.pl
9	Krzywe Koło 41	Kościół pw. Znalezienia Krzyża Świętego - zbudowany w XIV wieku i przebudowany w latach 1685-1686. W okresie reformacji kościół należał do luteran. W murach budynku znajdują się kamienne kule armatnie, pamiątka po bitwach ze Szwedami. Ze względu na swoje wnętrze i zachowane w niej malowidła oraz zdobienia jest jedną z najpiękniejszych świątyń na Żuławach. W odległości ok. 100 m od kościoła zlokalizowany jest cmentarz ewangelicki, na którym zachowało się kilka zdobionych steli oraz dwie duże, XVII-wieczne płyty nagrobne.	niedziela 12.00 - 13.00	Proboszcz Michał Ratajski tel. 602 557 865 parafia@parafiakoźliny.pl
10	Lubieszewo	Kościół św. Elżbiety w Lubieszewie – kościół powstał w połowie XIV wieku. Wybudowany w stylu gotyckim z cegły. Wieża kościoła murowana dołem, górą drewniana i kryta gontem została dobudowana w 1573 roku. Kościół był wiele razy remontowany po pożarach. Ołtarz główny z malowidłem patronki kościoła św. Elżbietę Węgierską pochodzi z 1707 roku.	sobota godz. 11.00 - 18.00 niedziela 12.00-19.00	Proboszcz Arkadiusz Dekański tel. 515 104 939
11	Marynowy ul. Podcieniowa 9	Kościół pw. św. Anny - wybudowany w stylu gotyckim około 1320 roku. Wnętrze budowli jest niezwykle bogate i zaopatrzone w cenne zabytki, głównie z okresu baroku. Na cmentarzu przykościelnym znajduje się kilka mennonickich nagrobków pokrytych ciekawą symboliką, żeliwne krzyże i cippus.	sobota godz. 11.00 - 17.00 niedziela godz. 13.00-17.00	Proboszcz Andrzej Wach tel. 604 932 452 Oprowadza Zofia Krupińska
12	Palczewo 42	Kościół Matki Bożej Częstochowskiej - to jedyny drewniany kościół na Żuławach. Został zbudowany w 1712 roku dla zamieszkujących wieś luteran. Po II wojnie światowej znalazł się w rękach rzymokatolików. Wnętrze kościoła ma swój specyficzny urok. Jest bogato zdobione licznymi inskrypcjami i polichromiami. Barokowe wyposażenie pochodzi głównie z XVIII wieku. O historii kościoła i jego wyposażeniu opowie przewodniczka po Muzeum Żuławskim Urszula Dulewicz	niedziela godz. 10.30 - 11.30	Proboszcz Roman Cielas tel. 721 611 242 Oprowadza przewodniczka po Muzeum Żuławskim Urszula Dulewicz
13	Ostaszewo	Ruiny kościoła pw. św. Jana Chrzciciela - gotycka świątynia wzniesiona w I połowie XIV w. była centrum życia religijnego dawnych mieszkańców wsi Ostaszewo (niem. Schöneberg). To właśnie w niej znajdowały się inskrypcje będące świadectwem wielkiej powodzi, jaka nawiedziła wieś w 1526 r. Kościół został spalony przez Niemców w kwietniu 1945 r. O historii świątyni, a także postawach względem jej spalenia opowie przewodnik po Muzeum Żuławskim Cezary Tulin.	sobota godz. 12.00 - 14.00	Oprowadza przewodnik po Muzeum Żuławskim Cezary Tulin
14	Steblewo	Ruiny gotyckiego kościoła wzniesionego w drugiej połowie XIV w. są świadectwem o dawnej świetności wsi. Stanowiła ona miejsce przeprawy przez Wisłę pomiędzy Żuławami Gdańskim (często nazywanym Steblewskimi) a Malborskimi. Kościół jako jeden z niewielu w delcie Wisły miał masywną, ceglana wieżę. Uległ zniszczeniu w następstwie pożaru w 1945. Do naszych czasów zachował się w formie ruiny. W jego sąsiedztwie znajdują się zabytkowe płyty nagrobne oraz kaplica rodziny Wessel. O historii świątyni, Żuławach Steblewskich oraz dawnych mieszkańców opowie przewodnik po Muzeum Żuławskim Wojciech Pępek.	sobota godz. 10.00, 11.00, 12:0., 13.00 niedziela godz. 10.00, 11.00, 12.00, 13.00	Oprowadza przewodnik po Muzeum Żuławskim Wojciech Pępek

15	Stegna	Kościół pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa - to prawdziwa perła architektury. Wzniesiony przez Radę Miasta Gdańska w latach 1681-1683 w konstrukcji ryglowej kościół luterński zachwyca swoim wnętrzem. Znajduje się w nim <u>m.in.</u> zajmujący powierzchnię 450m2 barokowy obraz sufitowy. To wyjątkowy zabytek na skalę europejską. Ponadto zobaczyć w nim można pochodzącą z XVII w. ambonę, chrzcielnicę, czy ufundowany w 1872 roku model statku. O historii kościoła oraz jego zabytkach opowie w sobotę i niedzielę przewodniczka po Muzeum Żuławnym Maja Rausch-Purzycka.	sobota godz. 11.00 - 13.00 niedziela godz. 12.00 - 14.00	Oprowadza przewodniczka po Muzeum Żuławnym Maja Rausch-Purzycka
16	Tuja 19	Kościół pw. św. Jakuba - zlokalizowany w centrum wsi, został zbudowany w XIV wieku. Wyposażenie świątyni pochodzi głównie z XVIII wieku. Bogaty ołtarz główny zawiera w centralnej części obraz z wizerunkiem św. Jakuba, a nieco wyżej - Koronacji Matki Bożej. Barokowe są również: prospekt organowy i feretron.	sobota godz. 12.00 - 16.00 niedziela godz. 13.00 - 17.00	Prezentuje Ewa Kropidłowska - dom naprzeciwko kościoła tel. 694 236 478 Ksiądz Andrzej Wach tel. 604 932 452
17	Żelichowo	Kościół pw. św. Mikołaja - wzniesiony w 1352 roku, a następnie rozbudowany w XVII wieku. Pierwotnie rzymskokatolicki, w XVI wieku należał do ewangelików, a w następnym stuleciu przejęli go ponownie katolicy. Obecnie, jako cerkiew, służy wiernym wyznania greckokatolickiego. W niedzielę po nabożeństwie ok. godz. 11:00 w świątyni planowany jest wykład prof. Piotra Bireckiego z Wydziału Sztuk Pięknych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu poświęcony sztuce sakralnej na Żuławnym.	sobota 12.00 - 16.00 niedziela 13.00 - 16.00 niedziela wykład prof. Piotra Bireckiego 11.00 - 12.30	Ksiądz Paweł Potoczny tel. 796 348 352

MUZEA, OBIEKTY KULTURY, MIEJSCA PAMIĘCI, WARSZTATÓW I SPOTKAŃ

LP	Adres	Obiekt		Informacje/kontakt
18	Elbląg Bulwar Zygmunta Augusta 11	Muzeum Archeologiczno-Historyczne w Elblągu. Wystawa "Żuławy – ziemia ujarzmiona. Między trzema gardzielami Wisły". Wystawa ma wprowadzić w specyfikę tego regionu, pokazać najważniejsze cechy specyficznego domu żuławnego, ukazać kulturę materialną tych dawnych Żuławnym. W zaaranżowanym „domu” prezentowane są jego najważniejsze części (m.in. czarna kuchnia) oraz typowe wyposażenie.	sobota - niedziela godz. 11.00 - 17.30 kasa biletowa czynna do godz. 17.00	www.muzeum.elblag.pl
19	Gdańsk ul. Cystersów 19	Muzeum Narodowe w Gdańsku / Oddział Etnografii w Gdańsku - wystawa "Kultura ludowa Pomorza Gdańskiego" prezentuje tradycyjne formy gospodarki wiejskiej różnych grup etnicznych, zamieszkujących obszar Pomorza Gdańskiego: Kaszubów Kociewiaków, Borowiaków, Powiślan, Żuławnym. Zgromadzony na ekspozycji materiał umożliwia prześledzenie podstawowych zajęć wymienionych grup etnicznych, związanych z codzienną egzystencją, jakimi były rybołówstwo, uprawa ziemi, hodowla zwierząt oraz domowe przetwórstwo spożywcze. My zwracamy szczególną uwagę i zachęcamy do zwiedzenia tzw. Izby Żuławnym.	sobota - niedziela godz. 10.00 - 17.00 kasa biletowa czynna w godz. otwarcia muzeum	www.mng.gda.pl
20	Kącik	Ceramika z Kącika - Rękodzieło z Żuławnym. Urokliwa pracownia ceramiczna z widokiem na żuławnym pola mieszcząca się w zabytkowym domu typu holenderskiego, w części, która niegdyś pełniła funkcję obory. W programie: zwiedzanie pracowni ceramicznej, kiermasz lokalnego rękodzieła z gminy Nowy Staw, wypalanie ceramiki w technice raku (pokaz alternatywnego wypału ceramiki gazowo, wypał w beczce, plenerowo), oprowadzanie po zagrodzie. Tuż przy pracowni mieści się przystanek rowerowy ze stacją ładowania rowerów elektrycznych, wiatą oraz tablicą informacyjną, na której można zobaczyć i przeczytać, co ciekawego można zwiedzić w okolicy.	sobota godz. 12.00 - 15.00	Magdalena Wenta-Schulz tel. 531 300 729 ceramikazkacika.pl

21	Kąty Rybackie ul. Rybacka 64	<p>Muzeum Zalewu Wiślanego w Kątach Rybackich - oddział Narodowego Muzeum Morskiego w Gdańsku</p> <p>Po sąsiedztwie na Żuławach - położone tuż obok portu w Kątach Rybackich muzeum gromadzi zabytki związane z historią rybołówstwa i szkutnictwa na Zalewie Wiślanym. Wystawa, nieprzypadkowo mieszcząca się w dawnych warsztatach szkutniczych, prezentuje tradycyjne łodzie rybackie, w tym 10-metrowy barkas napędzany żaglem, narzędzia połowowe z końca XIX i początku XX w., a także zabytkowy warsztat szkutniczy rodziny Schmidtów z miejscowości Łaszka k. Sztutowa. Ekspozycję wzbogacają: wóz do transportu łodzi ratowniczej, narzędzia do połowów podlodowych, unikatowy bojer „Ludowy 8” oraz artystyczny akcent - niezwykła rzeźba „Łódź” autorstwa Dominika Kotarby, wykonana z kilkudziesięciu tysięcy patyków wyrzuconych przez morze.</p>	sobota - niedziela godz. 10.00 - 17.00 kasa biletowa czynna do godz. 16.30	nmm.pl/muzeum-zalewu-wislanego
22	Mokry Dwór	Skansen maszyn rolniczych w Mokrym Dworze - maszyny zebrane z terenu Żuław. Do najcenniejszych należy m.in. snopowiązałka McCormick i żniwiarka Deering.	sobota - niedziela skansen otwarty przez cały dzień	Wiesław Zbroiński Stowarzyszenie Sołtysów Gminy Pruszcz Gdański tel. 508 600 385
23	Mokry Dwór 1b	<p>U Młynarza - Zagroda Edukacyjna w Mokrym Dworze z zabytkowym wiatrakim. Powołany do życia w 1903 r. został przeniesiony na Żuławy z Wyszogrodu. O jego historii opowie Wiesław Zbroiński. Nie zabraknie historii związanych z przenoszeniem wiatraka, produkcją mąki oraz wypiekiem dobrego chleba.</p> <p>Dodatkową atrakcją będzie możliwość poznania czworonożnych mieszkańców zagrody, których w niej nie brakuje.</p>	sobota godz. 12.00 - 13.30 niedziela godz. 12.00 - 13.30	Wiesław Zbroiński U Młynarza - Zagroda Edukacyjna w Mokrym Dworze tel. 508 600 385
24	Nowa Kościelnica 3	Manufaktura HERSZTEK to miejsce realizacji ceramicznych marzeń. To pracownia, która łączy w sobie pasję, doświadczenie ceramiczne oraz wrażliwość artystyczną. Znajduje się w małej wsi na Żuławach, które łączą w sobie nostalgię, tradycję oraz piękno przyrody. Jest miejscem, gdzie powstaje polskie rękodzieło, bowiem zajmuje się projektowaniem oraz tworzeniem autorskich kafli ceramicznych.	sobota godz. 10.00 - 17.00 niedziela godz. 10.00 - 17.00	
25	Nowy Dwór Gdański ul. Kopernika 17	<p>Muzeum Żuławskie w Żuławskim Parku Historycznym – trzy sale ekspozycyjne, a w nich wystawy stałe m.in. „Stolica Żuław - Nowy Dwór Gdański”, „Na polskim polderze. Z dziejów mennonitów – niderlandzkiej mniejszości religijnej”, „Nowy początek 1945”, „Strych osobliwości”.</p> <p>W sobotę odbędą się dwa bezpłatne oprowadzania z przewodnikami. W niedzielę natomiast zapraszamy na historyczny spacer po Muzeum i Nowym Dworze Gdańskim.</p>	sobota <u>godz. 11.00 - 15.00</u> <u>oprowadzanie: 11.00</u> niedziela <u>godz. 11.00 - 15.00</u> <u>spacer po muzeum i Nowym Dworze Gdańskim:</u> <u>godz. 17.00 - 20.00</u>	www.zph.org.pl www.klubnowodworski.pl tel. 55 2475733 biuro@zph.org.pl
26	Nowy Dwór Gdański ul. Sikorskiego 21	<p>Żuławski Ośrodek Kultury - zbudowany w latach 1935-1937 jako kompleks kulturalno-rozrywkowy (Volksgemeinschaftshaus), obejmujący salę kinowo-teatralną, restaurację i salę bankietową. 19 lutego 1950 roku w budynku otwarto pierwszy w wyzwolonej Polsce Dom Kultury, początkowo prowadzony przez Departament Ruchu Amatorskiego Ministerstwa Kultury.</p> <p>Zwiedzanie w sobotę tylko na wcześniejsze zgłoszenia (limit osób - 12; potrzeba wcześniejszego pobrania bezpłatnych biletów wstępu). W programie wszystkie tajemnice ŻOKu: strych, kabina operatora kina, ciemnia fotograficzna, scena teatralna.</p>	sobota oprowadzanie: godz. 12:00, 14:00	tel. 55 247 22 30 www.zok-ndg.pl

27	Nowy Staw Galeria Żuławska	<p>Galeria Żuławska w zborze ewangelickim z 1804 roku z wieżą nazywaną popularnie „ołówkiem”. Pod szklaną posadzką „ołówka” wyeksponowano sklepienia piwnic dawnego, średniowiecznego ratusza, na którego fundamentach stanął poewangelicki kościół na początku na XIX wieku.</p> <p>W sobotę i niedzielę w określonych godzinach - oprowadzanie po obiekcie, przybliżenie jego historii przez przewodnika. Wstęp wolny.</p>	sobota i niedziela godz. 10.00 - 18.00	Anna Uzdowska tel. 668 508 563 Urząd Miasta, Wydział promocji tel. 55 271 51 10 / 00 wewn. 31 promocja@nowystaw.pl
28	Oleśno	Altana parkowa - zabytkowa altana w stylu biedermajerskim w zachowanym fragmencie kompleksu parkowego. Altana dostępna będzie w godzinach i w ramach atrakcji Stodolarni Oleśno	sobota	Stefan Dąbrowski tel. 603 762 941
29	Oleśno 37	<p>Stodolarnia w Oleśnie - w miejscu dawnej stodoły mieści się obecnie społeczne muzeum, w którym znajduje się wiele przedmiotów z pobliskich gospodarstw stanowiących już wartość muzealną. Tu też znajduje się scena, na której odbywają się koncerty i występy młodzieżowych grup teatralnych. Na antresoli znajduje się stare umeblowanie złożone z łóżek, szaf i komód, gdzie chętni turyści lub uczestnicy przeróżnych warsztatów artystycznych mogą przenocować. Dla dzieci, młodzieży i dorosłych odbywają się też zajęcia: ceramiczne, malarskie, tkackie, przędzalnicze, kowalskie, kulinarne i śpiewacze.</p> <p>Stodolarnia będzie czynna dla zwiedzających w sobotę w godzinach 15.00 - 17.30. Na zwiedzających będzie czekał lokalny przewodnik, który opowie o zgromadzonych przedmiotach oraz o życiu na Małych Żuławach w dawnych czasach.</p> <p>O godzinie 18.00 rozpoczyna się Noc Świętojańska w Oleśnie. Miejsce spotkania to usytuowany w odległości 50 m od Stodolarni fragment zabytkowego kompleksu parkowego ze starodrzewiem. Noc trwa do białego rana. Organizowane są w tym czasie różne atrakcje - konkursy, występy sceniczne, poszukiwanie kwiatu paproci, wybory Miss Wianka, czy też puszczanie wianków na wodę.</p>	sobota zwiedzanie: godz. 15.00 - 17.30 Noc Świętojańska od godz. 18.00	Marlena Szewińska, Prezes Stowarzyszenia Mieszkańców Wsi "Oleśno - wieś z pomysłem" tel. 509 701 733
30	Powalina 13	<p>Izba Regionalna "Ceglana Zagroda" funkcjonuje od 2019 roku. Znajduje się w byłym poniemieckim domostwie zbudowanym w 1932 roku. Właściciele, tj. Lilla, Wiesław i Emil Koller wraz z rodziną siostry Renaty Lewickiej udostępnią do zwiedzania sześć pomieszczeń: izbę rodzinną, pokój w stylu niemieckim, pokoje okresu socjalizmu, salę ekspozycyjno-warsztatową, pomieszczenie z ekspozycją dawnych maszyn i narzędzi oraz galerię młodych.</p> <p>Program zwiedzania w sobotę: - oprowadzanie przez właścicieli, - godz. 12.00 - 14.00 - warsztaty "Malowanie na cegle", prowadząca mgr Barbara Krajnik; wykonane prace każdy uczestnik zabiera do domu; odpłatność 40 zł; obowiązuje przedpłata w wysokości 15 zł do 21 czerwca (przedpłaty należy kierować do Lilli Koller, nr konta 43102017780000230201347368, tytułem warsztaty-malowanie na cegle); ilość miejsc ograniczona; w wypadku rezygnacji, przedpłata nie jest zwracana; obowiązuje kolejność zgłoszeń - możliwość zakupu prac malarskich Elżbiety Wnęk-Cieszkowskiej, Małgorzaty Krauze, witraży Krajnik Barbary, ściereczek i ręczniczków oraz krówek i dżemu własnej roboty - nieodpłatnie: poczęstunek: smalec + chleb, kawa, herbata, drożdżówka</p>	sobota godz. 11.00- 18.00	Lilla, Wiesław i Emil Koller ceglanazagroda.pl 661 403 878

31	Pruszcz Gdański ul. Krótka 6	Dom Wiedemanna, choć istniejący od końca XVIII wieku, dzięki zaangażowaniu mieszkańców i władz miasta, kilka lat temu stał się kulturalnym sercem Pruszcza Gdańskiego. W pomieszczeniach, gdzie dawniej przechadzała się rodzina Wiedemannów, obecnie mieści się przestrzeń wystawiennicza. Dom Wiedemana zaprasza na wystawy (wstęp bezpłatny), między innymi wystawę „Gdańscy malarze okresu międzywojennego z kolekcji Andrzeja Walasa”. Jest to cykl ponad dwudziestu obrazów ukazujących magiczne miasto Gdańsk. Magiczne, bo z czasów, kiedy skazane na autonomię, urosło w siłę na unikalnej kulturze, komunikacji i obyczajowości, a przede wszystkim – sztuce. Wystawa została wzbogacona o unikatowe dzieła z Sopockiego Domu Aukcyjnego oraz obraz z Muzeum Gdańska.	sobota i niedziela 12.00 - 16.30	Katarzyna Kopeć Referat Ekspozycji i Dziedzictwa Kulturowego Urząd Miasta Pruszcza Gdańskiego tel. 692 697 465
32	Tczew ul. 30 Stycznia 4	Muzeum Wisły - XIX-wieczna industrialna architektura dawnej tczewskiej fabryki kryje największe w Polsce muzeum poświęcone historii Wisły. Narracja ekspozycji biegnie szlakiem wspólnych dziejów państwa polskiego i jego największej rzeki. Prezentowane zabytki archeologiczne dokumentują dawne osadnictwo i żeglugę wiślaną, a tradycyjne narzędzia, łodzie, modele statków i makiety, uzupełnione stanowiskami multimedialnymi, pozwalają poznać tajniki szklenictwa, handlu rzeczynego, budowy portów i stoczni. Wystawa obejmuje najdawniejsze dzieje Wisły, jej złoty wiek jako głównego szlaku spławu i żeglugi, okres rozbiórów państwa polskiego, a także rozwój i przemiany w czasach rewolucji przemysłowej. To również historia prowadzonych na rzece działań wojennych, roli Wisły w odbudowie Polski po obu wojnach światowych oraz jej znaczenia dla polskiej gospodarki, żeglugi i turystyki wodnej.	sobota - niedziela godz. 10.00 - 17.00 kasa biletowa czynna do godz. 16.30	
33	Wiślina	Drewniana dzwonnica na cmentarzu w Wiślinie pochodzi z 1792 roku. Jej budowniczym był Jakob Jantzen. We wsi zachował się również jeden dom jego autorstwa. Będąc na miejscu warto zwrócić uwagę na inskrypcje na belka w dzwonnicy oraz pochodzącą z XVII w. nagrobną płytę Hansa Froma i jego żony Corneli Wilhelms. O zabytku w sobotę i niedzielę opowie przewodnik po Muzeum Żuławskim, Grzegorz Cwaliński.	sobota godz. 14.00 - 14.30 niedziela godz. 14.00 - 14.30	Oprowadza przewodnik po Muzeum Żuławskim Grzegorz Cwaliński
34	Wiślina ul. Słoneczna 4	Biblioteka na Żuławach - zaprasza na opowieść o historii Żuław, zabytkach w przestrzeni i ich ochronie oraz roli instytucji kultury w promowaniu dziedzictwa. Nie zabraknie również opowieści o najsłynniejszym dawnym mieszkańcu okolicznych wsi, urodzonym w Mokrym Dworze wybitnym podróżniku i profesorem Uniwersytetu Wileńskiego Georgu Forsterze. Na opowieść zaprasza kierownik biblioteki i przewodniczka po Muzeum Żuławskim, Wioletta Toruńczak.	sobota godz. 14.45 - 15.45 niedziela godz. 14.45 - 15.45	Opowiada przewodniczka po Muzeum Żuławskim Wioletta Toruńczak

35	Władysławowo 2 (tuż obok Folwarku Żuławskiego)	<p>"Mennonickie Inspiracje" to miejsce, gdzie animatorzy rekreacji i czasu wolnego poprzez zabawę i odtwórstwo historyczne wprowadzą w przeszłość i teraźniejszość Żuław Elbląskich i mennonitów. Siedlisko znajduje się w dawnym Ellerwald Trift 2 – obecnie Władysławowie 2/1, w sąsiedztwie Folwarku Żuławskiego.</p> <p>Wizyta w Ellerwaldzie - poznamy wsie między rzeką Elbląg a Nogatem (koszt – 35 zł /os.), a w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> - opowieści o historii i życiu dawnych mieszkańców 5. wsi - warsztaty robienia masła w masielnicach i jego degustacja- godz. 13.00 i 15.30 - prezentacja makiety wiatraka w Wikrowie - tradycyjne prace gospodarskie - dojenie krowy (sztucznej), pranie na tarze, noszenie wiader z wodą przy pomocy nosideł i inne) - poczęstunek: wiejski placek i rogaliki z kawą, herbatą, wodą z miętą <p>Dodatkowo:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kramik żuławski – możliwość zakupu przetworów z owoców z lokalnych zagród - „Look like Mennonite” -niezapomniane zdjęcia w stylizacjach menonickich, z rekwizytami z dawnych Żuław - miejsce kreatywności artystycznej dla dzieci (papieroplastyka-wiatraki, domki żuławskie) - ognisko i grill do dyspozycji odwiedzających - samodzielny spacer / wyjazd na cmentarz mennonicki we Władysławowie (w przewodnikach inf. w Wikrowie) oraz do ruin wiatraka w Wikrowie 	niedziela godz. 12.00 – 17.00	Zapraszają: Animatorki: Elżbieta Mieczkowska i Martyna Mieczkowska - Facebook Mennonickie Inspiracje oraz gościnnie - Marcin Hołowiński (fb Wiatrak w Wikrowie) Kontakt: 507 249 163
----	--	--	----------------------------------	--

OBIEKTY HYDROTECHNICZNE

LP	Adres	Obiekt		Informacje/kontakt
36	Chełmek Wrota na Tudze	Wrota na Tudze znajdują się w ujściowym odcinku rzeki Tugi do Szkarpawy, niedaleko miejscowości Chełmek, na terenie gminy Stegna. Wrota chronią przed powodzią, pochodzącą od wezbrań sztormowych z Zalewu Wiślanego, mieszkańców Nowego Dworu Gdańskiego oraz terenów położonych między miastem a wrotami. To ponad 18 tysięcy osób zamieszkujących na obszarze 100 km ² . Jest to jedyny obiekt na naszej liście, który nie jest zabytkiem, ponieważ jego budowa zakończyła się w roku 2022. Jednak temat zabezpieczeń powodziowych jest tematem priorytetowym dla Żuław od wielu, wielu lat, zatem chętni obejrzenia z bliska najnowszej budowli na Tudze i posłuchania o historii ochrony przed zalaniem naszego regionu, będą mieli taką okazję podczas Dni Otwartych Zabytków Żuławskich.	niedziela godz. 10.00	Sławomir Szymański Tel. 512 337 697 udostępnienie dzięki RZGW w Gdańsku i Zarządowi Zlewni w Elblągu
37	Chłodniewo	Przepompownia - stacja pomp zbudowana w roku 1930 i od tego czasu obsługująca 22 tysiące ha ziemi, zapewniając godne warunki pracy żuławskim gospodarzom.	niedziela godz. 11.00	Sławomir Szymański Tel. 512 337 697 udostępnienie dzięki RZGW w Gdańsku i Zarządowi Zlewni w Elblągu
38	Gdańska Głowa	Śluza i dawna twierdza Gdańska Głowa (Danziger Haupt)	sobota godz. 10.00	oprowadza Tomasz Sosnowski Tel. 501 333 006 udostępnienie dzięki RZGW w Gdańsku

39	Marzęcino ul. Graniczna	Ruiny śluzy w Marzęcinie - w północnej części miejscowości można podziwiać pozostałości po dawnej śluzie. Zbudowana w 1884 roku, by chronić wieś i zlewnię Kanału Panieńskiego przed wahaniami wody w Zalewie Wiślanym. Po osuszeniu w 1942 r. dużego fragmentu zalewu, śluza znalazła się na łądzie z dala od brzegów zbiornika. Do dziś zachowała się oryginalna tablica z datą 1884 i nazwiskami osób sprawujących nadzór nad działaniem śluzy oraz elementy, dzięki którym niegdyś sprawnie spełniała swoje zadanie. W ostatnich latach zabytek przeszedł renowację.	sobota - niedziela obiekt otwarty; bez ograniczeń w zakresie zwiedzania	Gmina Nowy Dwór Gdański
40	Różany	Przepompownia parowa - zbudowana w 1911 roku usytuowana jest we wschodniej części wsi nad Tiną Dolną. To jedyny taki obiekt zachowany na Żuławach. Orowadzanie w niedzielę przez przewodników PPTK Elbląg.	niedziela godz. 10.00 - 14.00	Udostępnia Leszek Marcinkowski i Adriana Strukowicz tel. 690 363 685 dzięki Zarządowi Zlewni w Elblągu

CMENTARZE

LP	Adres	Obiekt		Informacje/kontakt
41	Markusy	Cmentarz mennonicki w Markusach - jest jednym z większych pod względem powierzchni cmentarzy mennonickich na Żuławach Wiślanych. Na cmentarzu zachowały się liczne tumbi nagrobkowe, bogate w dekorację oraz treści epigraficzne. Jest ich kilkadziesiąt. Najcenniejszy zbiór nagrobków obejmuje nagrobki typu cippus z nadbudową w postaci czworościennego, zwężającego się ku górze obelisku oraz dwóch stel. Cały ten zbiór nagrobków, ustawiony w jednej linii, związany jest ze znaną rodziną mennonicką Klaasen.	sobota - niedziela obiekt otwarty; bez ograniczeń w zakresie zwiedzania	
42	Stogi	Cmentarz mennonicki w Stogach Malborskich -oprowadzanie przez Annę Murawską przewodniczkę po Muzeum Żuławskim po jednym z najpiękniejszych cmentarzy mennonickich na Żuławach, w którym na powierzchni 2,6 ha zachowało się 260 obramowań grobów pojedynczych, podwójnych oraz dziecięcych, a także 78 stel charakterystycznych dla kultury mennonickiej oraz innych w formie krzyży, tablic i tumb.	sobota godz. 11.00 i 13.00	Oprowadza przewodniczka po Muzeum Żuławskim Anna Murawska
43	Żelichowo	Lapidarium kamieni nagrobnych „Cmentarz 11 wsi” - największy zbiór polnych kamieni nagrobnych z kilkoma stelami menonitów i płytą nagrobną rodziny Martens.	sobota - niedziela obiekt otwarty; bez ograniczeń w zakresie zwiedzania	Filia Muzeum Żuławskiego www.zph.org.pl
44	Żuławki	Kaplica została zbudowana w drugiej połowie XIX wieku i służyła zamieszkującym wieś ewangelikom. W tym miejscu można również obejrzeć pozostałości dawnego cmentarza ewangelickiego, m.in. dobrze zachowaną płytę nagrobną poświęconą Otto Sassowi oraz jego ojcu Johannowi oraz kryptę, w której znajdują się dwie bogato zdobione neobarokowe trumny pochodzące z końca XIX, lub z początku XX wieku. Orowadzanie - kaplica i cmentarz - Radosław Kubus.	sobota: godz. 12.00 - 16.00	Oprowadza dr Radosław Kubus Instytut Historii Uniwersytetu Gdańskiego

INNE OBIEKTY

LP	Adres	Obiekt		Informacje/kontakt
45	Marzęcino - najniżej położony w Polsce punkt	We wsi Marzęcino, dawnej osadzie rybackiej, znajduje się najniżej położony w Polsce punkt - wysokość depresji wynosi tu 2,2 m. W lipcu 2023 r. w tym miejscu posadowiony został punkt osnowy geodezyjnej i postawiona wieża triangulacyjna. Podczas Dni Otwartych Żuławskich Zabytków będzie miała miejsca uroczysta inauguracja certyfikatów zdobycia najniższego punktu w Polsce prowadzona przez Jacka Grossa.	sobota godz. 15.00 niedziela godz. 12.00	Gmina Nowy Dwór Gdański

46	Rybina	<p>Żuławska Kolej Wąskotorowa - początki kolei wąskotorowej na Żuławach związane są z przemysłem cukrowniczym. Pierwszy odcinek kolei wąskotorowej na Żuławach liczył 4,5 km i powstał prawdopodobnie około 1886 roku. We wrześniu 2000 roku Pomorskie Towarzystwo Miłośników Kolei Żelaznych (PTMKŻ) wspólnie ze starostwem powiatowym w Nowym Dworze oraz gminami Stegna i Sztutowo podjęło starania reaktywacji działalności kolei wąskotorowej na Żuławach. Odbudowana kolej otrzymała nazwę Żuławska Kolej Dojazdowa.</p> <p>W niedzielę o godz. 12.00 będzie miał miejsce pokaz otwierania nowo wyremontowanego mostu i wagonu drużnika. Dojazd od strony przepompowni.</p>	niedziela godz. 12.00	rozkład jazdy kolejki: https://kolejzulawska.pl/rozklad-jazdy/
----	--------	---	-----------------------	---

SPACERY TEMATYCZNE

47	Nowy Dwór Gdański	<p>Wydarzeniem kończącym tegoroczne Dni Otwarte Żuławskich Zabytków będzie spacer z przewodnikiem po Nowym Dworze Gdańskim. Wraz z Łukaszem Kępskim wybierzemy się w niezwykłą podróż po stolicy Żuław Wiślanych. Zobaczymy najważniejsze miejsca związane z historią Nowego Dworu Gdańskiego, odwiedzimy Muzeum Żuławskie, porozmawiamy o Machandlu i mennonickiej rodzinie Stobbe. Pojawi się sporo ciekawostek i dokumentów, które nie są znane szerszej publiczności.</p> <p>Spacer rozpoczniemy w niedzielę o godz. 17:00 spod Muzeum Żuławskiego.</p>	niedziela godz. 17.00 - 20.00	www.zph.org.pl www.klubnowodworski.pl tel. 55 2475733 biuro@zph.org.pl
48	Rybina	<p>Jak opowiedzieć historię niewielkiej wsi, która stanowi główny trakt komunikacyjny na Mierzęję Wiślana. Na historyczny spacer po Rybinie i jej zabytkach zaprosi wszystkich przewodnik po Muzeum Żuławskim Kordian Kuczma. Kiedy powstały dwa mosty przez które obecnie każdy z nas przejeżdża jadąc w kierunku Stegny? Jak wcześniej radzono sobie z przeprawą przez Szkarpawę i Wisłę Królewiecką? Jakie zmiany dla Żuław przyniosło powstanie przepompowni w Chłodniewie? To tylko niektóre z pytań na jakie otrzymacie odpowiedź podczas tego spaceru.</p> <p>Spacer rozpoczniemy pod siedzibą świetlicy wiejskiej i biblioteki w niedzielę o godz. 10:00.</p>	niedziela godz. 10.00 - 12.00	Oprowadza przewodnik po Muzeum Żuławskim Kordian Kuczma
49	Tujsk	<p>Lokowana w 1349 roku wieś to jedna z żuławskich perełek. O jej historii, architekturze, zabytkowym moście, domu towarowym rodziny Wichmann, czy nieistniejącym kościele luterzańskim opowie podczas spaceru po wsi przewodnik po Muzeum Żuławskim Kordian Kuczma.</p>	sobota godz. 10.00 - 12.00	Oprowadza przewodnik po Muzeum Żuławskim Kordian Kuczma
50	Żelichowo	<p>Wraz z Łukaszem Kępskim zapraszamy na spacer historyczny po jednej z najważniejszych wsi na terenie powiatu nowodworskiego. Dlaczego? Z pewnością się dowiecie. W programie zwiedzanie Kościoła/Cerkwi pw. św. Mikołaja w Cyganku/Żelichowie, Cmentarza - Lapidarium Jedynastu Wsi, domu podcieniowego Mały Holender. Dla chętnych spacer w miejsce gdzie od 1768 roku stał mennonicki dom modlitwy.</p> <p>Spacer rozpocznie się w niedzielę o godz. 13:00 pod Kościołem/Cerkwią św. Mikołaja</p>	niedziela godz. 13.00 - 16.00	www.zph.org.pl www.klubnowodworski.pl tel. 55 2475733 biuro@zph.org.pl